

AMNESTY FILM

PRESENTERAR

PROTESTER OCH YTTRANDEFRIHET

Tycker du om att arbeta med film i undervisningen? Då kan du och dina elever kostnadsfritt ta del av fem olika spelfilmer om mänskliga rättigheter, med tillhörande diskussionsmaterial - genom Amnestys Filmklubb.

VAD ÄR FILMKLUBBEN?

Amnestys Filmklubb är en helt ny satsning i samarbete med Draken Film som ger dina elever möjlighet att lära sig mer om mänskliga rättigheter. Vi erbjuder intressanta och spännande filmer som eleverna ser tillsammans. Årets tema är "protester och yttrandefrihet", och vi har valt ut fem olika filmer som skildrar detta på olika sätt. Efteråt samtalar eleverna kring filmen med utgångspunkt i ett samtalsunderlag som består av kortare texter och diskussionsfrågor.

Att delta i filmklubben är kostnadsfritt och filmerna finns tillgängliga till och med 31 mars 2022. För att se filmerna och ta del av underlaget behöver man anmäla sig gruppvis till filmklubben och registrera ett konto hos Draken Film.

Du hittar filmklubbens hemsida [här](#).

FILMKLUBBEN I UNDERVISNINGEN

Amnestys filmklubb syftar är att utveckla kunskaper om mänskliga rättigheter genom intressanta filmer och samtal. Den riktar sig till allmänheten, och är inte framtagen med skolans styrdokument i åtanke. Men det finns stora möjligheter att använda filmklubben i undervisningen inom olika kurser. Titta gärna på samtalsunderlagen i bilagan till denna handledning och fundera över hur du kan använda filmklubben på ett sätt som passar just dig och dina elever. På nästa sida hittar du några idéer för inspiration, med fokus på samhällsvetenskapliga ämnen och historia.

Presentation och diskussion

Dela in eleverna i fem grupper. Varje grupp tilldelas var sin film. De ser filmen och diskuterar den utifrån samtalsunderlaget i gruppen.

a) Eleverna förbereder en kort presentation för helklassen. Utgångspunkt är frågorna:

- Vad handlade filmerna om?
- På vilka sätt kränktes yttrande-, mötes- eller föreningsfriheten i filmerna?
- Vilka konsekvenser fick det för de olika personerna i filmerna? Vilka vann och vilka förlorade på bristande yttrandefrihet?
- Vilka verkliga situationer finns i dag som är jämförbara?

b) Följ upp med en lektion där eleverna för jämförande diskussioner i tvärgrupper.

Jämför filmerna med varandra. Vilka likheter och skillnader finns mellan filmerna vi sett? Utgå från samma frågeställningar som ovan.

Examinationsuppgift

Dela in eleverna i smågrupper. Grupperna väljer en av filmerna och genomför samtalet med hjälp av samtalsunderlaget. De spelar in samtalet, alternativt gör det i seminarieform med dig som seminarieledare. Använd underlaget för att bedöma elevernas kunskaper och färdigheter inom relevanta områden för din kurs.

Historia

Välj en av filmerna med historiskt innehåll (Red Rose och eventuellt Clash och Imorgon hela världen är mest lämpliga.) Jämför skildringen med den verkliga historieskrivningen, eller genomför en historiebruksundersökning. Vilka händelseförlopp skildras? Hur skiljer sig skildringen från det historiska förloppet? Varför har filmskaparna valt att skildra händelsen som de gjort? Vilket budskap förmedlas och i vilket syfte? Vilka olika typer av historiebruk hittar ni i filmen? Hur skulle händelseförloppen kunnat användas på ett annorlunda sätt?

HUR GÅR JAG OCH MINA ELEVER MED I FILMKLUBBEN?

- Börja med att titta på filmbeskrivningarna och samtalsunderlagen i bilagan till denna handledning. Fundera och planera hur du kan använda materialet i din undervisning.
- Dela upp klassen i lagom stora grupper för ditt lektionsupplägg.
- Be varje grupp gå in på [filmklubbens hemsida](https://www.amnesty.se/agerahub/amnestys-filmklubb/), klicka på "Anmäl en grupp" och registrera sig med samtliga gruppmedlemmars namn och e-post.
- Direkt efter anmälan skickas ett svarsmail som innehåller länk och lösenord till webbsidan med filmerna och samtalsunderlaget.
- Eleverna väljer sedan en av filmerna på webbsidan och följer instruktionerna för att skapa ett gratis konto hos Draken Film för att komma åt filmen.

Gå in och titta på <https://www.amnesty.se/agerahub/amnestys-filmklubb/> för mer information.

VARFÖR?

Samhällskunskap, ämnets syfte

“Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor.”

“I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna[...].”

Samhällskunskap 1, centralt innehåll

“De mänskliga rättigheterna; vilka de är, hur de förhåller sig till stat och individ och hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.”

“Gruppers och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.”

“Mediers och informationsteknikens roll i samhället. Deras möjligheter att påverka människor och samhällsutvecklingen samt de möjligheter de ger människor att påverka.”

Samhällskunskap 2, centralt innehåll

“Det nutida samhällets politiska utveckling utifrån historiska ideologiska villkor, till exempel mänskliga rättigheter, nationalism, kolonialism och jämställdhet, i relation till maktfördelning och ekonomiska villkor. Frågor om aktörens handlingsfrihet kontra strukturella villkor.”

Historia, ämnets syfte

“Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar.”

“Historia används för att både påverka samhällsförändringar och skapa olika identiteter. Undervisningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia[...].”

Historia 1, centralt innehåll

“Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen i Sverige och globalt samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välbefinnande, teknisk utveckling, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter och jämställdhet men också kolonialism, diktaturer, folkmord, konflikter och ökat resursutnyttjande.”

“Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet.”

“Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv, och som medel för påverkan i aktuella konflikter.”

BILAGA - FILMBESKRIVNINGAR OCH SAMTALSUNDERLAG

I den här bilagan hittar du en kort beskrivning av varje film och alla samtalsunderlag. Med hjälp av detta har du möjlighet att välja ut det innehåll som är mest intressant och relevant och för att du ska kunna planera din undervisning.

Samtalsunderlagen till varje film finns på filmklubbens webbsida. Här kan du se ett exempel på hur det ser ut för eleverna när de är inloggade på hemsidan. Texterna och frågorna varierar från film till film men alla underlag följer samma struktur:

- Inledande reflektionsrunda där varje deltagare får dela med sig av sina intryck från filmen
- Text om yttrande-, mötes- och föreningsfrihet
- Diskussionsfrågor som brygga mellan filmens innehåll och yttrandefriheten
- Text om filmens innehåll och sammanhang
- Avslutande diskussionsfrågor
- Möjlighet att direkt agera för en person som fängslats för att den utövat sin yttrandefrihet.

IMORGON HELA VÄRLDEN

20-åriga Luisa ska börja studera juridik och lämnar sitt borgerliga överklasshem. Med högerextremismen på frammarsch i Tyskland är hon fast besluten att sätta stopp för den. En rafflande och berörande film om att bli vuxen, identitet – och skärningspunkten mellan personliga motiv och politisk övertygelse.

Genre: Drama

År: 2020

Längd: 1h 51m

Språk: Tyska,
svensk text.

SAMTALSUNDERLAG

Direkt efter filmen inleds samtalet med en reflektionsrunda där varje deltagare får möjlighet att prata om filmen generellt med följande frågor som utgångspunkt:

- Vilken känsla har du efter att ha sett filmen?
- Vilken scen eller händelse gjorde starkast intryck på dig?
- Vad var filmens budskap?

Efteråt läser deltagarna följande text tillsammans:

Rätten att få uttrycka sin åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till **ytt-
randefrihet** hänger ihop med rätten **föreningsfrihet** - alltså att kunna ingå i grupper tillsammans med vem eller vilka du vill. Individer och grupper har också rätt till **mötes-
frihet** - vilket innebär att fritt få delta i fredliga sammankomster och demonstrationer. Tillsammans är dessa rättigheter en helt avgörande förutsättning för att människor ska kunna påverka sina samhällen. I slutändan är det **statens ansvar** att alla människor inom landets gränser kan utnyttja sina fri- och rättigheter.

Trots det är det ofta just staten som attackerar dessa rättigheter för att tysta oliktänkande och dämpa kritiska röster. Demonstranter, journalister och människorättsförsvarare hotas, förföljs och fängslas för att de fredligt använt sin rätt till yttrandefrihet för att belysa orättvisor, maktmissbruk och korruption. För människor vars fri- och rättigheter begränsas ute på gator och torg ger ett fritt internet och sociala medier viktiga möjligheter att organisera sig, mötas och yttra sina åsikter. Men stater som försöker begränsa det fria ordet använder allt oftare olika verktyg för att övervaka, blockera och censurera även på internet.

Diskussionsfrågor

- På vilket sätt kränktes dessa rättigheter i filmen? Av vem och varför? Hur agerar exempelvis polisen genom filmen?
- Gick Luisa för långt, tycker du? När i filmen i så fall?
- Var går yttrandefrihetens gränser? Hur ska demokratiska samhällen hantera grupper som använder sig av yttrandefriheten men där slutmålet är att avskaffa den?

Därefter läser eleverna följande text tillsammans:

Filmen utspelar sig i dagens Tyskland där minnena från de fruktansvärda grymheter som begicks under nationalsocialismen fortfarande är mycket levande. I dag är Tyskland en demokrati utformad med ett starkt skydd för de mänskliga rättigheterna. Staten garanterar yttrande-, mötes- och föreningsfriheten, men på grund av landets förflutna har grundlagen utformats för att förhindra en liknande utveckling som det nazistiska maktövertagandet på 1930-talet.

För att demokratin inte ska kunna avskaffas är det möjligt att förbjuda grupper och organisationer som anses vara ett hot mot styrelseskicket. Förbjudna organisationer tillåts inte att genomföra demonstrationer, särskilt inte om det anses hota säkerheten. I filmen lyfts också den skrivelse i grundlagen som ger alla tyskar rätt att göra motstånd mot personer som vill avskaffa det nuvarande styrelseskicket, om ingen annan åtgärd är tillgänglig.

Diskussionsfrågor

- Hur tolkar du skrivelsen om motstånd i tyska grundlagen? Hur kan den användas för att försvara mänskliga rättigheter? Hur används den i filmen?
- Att demonstrera fredligt är en mänsklig rättighet. Men om det inte räcker med fredliga medel för att försvara mänskliga rättigheter - finns det omständigheter som gör det acceptabelt att använda våld? Vilka och varför? Finns det värden som kommer före mänskliga rättigheter?
- I slutscenen ska polisen stoppa manifestationen i kollektivet P81. Vem bär ansvaret för det våld som uppstår?

Året är 2013, Mursi har just störtats i en militärkupp och på gatorna strider muslimska brödraskapets supportrar mot militärlojala aktiver. Av misstag stängs demonstranter från motsatta politiska och religiösa läger in i samma polisbuss, där de tvingas samarbeta. En kraftfull film som blivit en oväntad publiksuccé i Egypten.

Genre: Drama/
thriller

År: 2016

Längd: 1h 37m

Språk: Arabiska,
svensk text.

SAMTALSUNDERLAG

Direkt efter filmen inleds samtalet med en reflektionsrunda där varje deltagare får möjlighet att prata om filmen generellt med följande frågor som utgångspunkt:

- Vilken känsla har du efter att ha sett filmen?
- Vilken scen eller händelse gjorde starkast intryck på dig?
- Vad var filmens budskap?

Efteråt läser deltagarna följande text tillsammans:

Rätten att få uttrycka sin åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till **ytt-
randefrihet** hänger ihop med rätten **föreningsfrihet** - alltså att kunna ingå i grupper
tillsammans med vem eller vilka du vill. Individer och grupper har också rätt till **mötes-
frihet** - vilket innebär att fritt få delta i fredliga sammankomster och demonstrationer.
Tillsammans är dessa rättigheter en helt avgörande förutsättning för att människor ska
kunna påverka sina samhällen. I slutändan är det **statens ansvar** att alla människor inom
landets gränser kan åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Trots det är det ofta just staten som attackerar dessa rättigheter för att tysta olik-
tänkande och dämpa kritiska röster. Demonstranter, journalister och människorättsförsvarare
hotas, förföljs och fängslas för att de fredligt använt sin rätt till yttrandefrihet för att belysa
orättvisor, maktmissbruk och korruption. För människor vars fri- och rättigheter begrän-
sas ute på gator och torg ger ett fritt internet och sociala medier viktiga möjligheter att
organisera sig, mötas och yttra sina åsikter. Men stater som försöker begränsa det fria
ordet använder allt oftare olika verktyg för att övervaka, blockera och censurera även på
internet.

Diskussionsfrågor

- Vilka fri- eller rättigheter är mest centrala i filmen? På vilket sätt påverkas huvudpersonerna av att mänskliga rättigheter inte skyddas och respekteras i landet?
- I filmen skildras hur staten slår ner på åsiktsyttringar och fredliga protester. Varför ses yttrandefriheten som ett så stort hot, tror ni? Vilka andra värden är det som får gå före?
- Att fredligt uttrycka sina åsikter är en mänsklig rättighet. I filmen ser vi dock en hel del våld. Är det acceptabelt att möta våld med våld om målet är att kämpa för mänskliga rättigheter?

Därefter läser eleverna följande text tillsammans:

Filmen utspelar sig i Egypten. I över 30 år var Hosni Mubarak landets president - i ett land där oerhört mycket makt är koncentrerad till presidenten. Efter omfattande protester i samband med den arabiska våren 2011 tvingades Mubarak slutligen lämna över makten till militären.

I landets första val 2012 blev Muhammad Mursi president med stöd av Muslimska brödraskapet. Mursis försök att ändra grundlagen och införa ett mer hårdfört styre möttes av massiva protester mot honom och Muslimska brödraskapet. Militären, under ledning av Abdel Fattah El-Sisi, avsatte till slut Mursi.

I samband med detta hamnade militären och muslimska brödraskapet i sammandrabbningar, och många människor dödades. Den egyptiska befolkningen delades - för vissa var störetandet av Mursi en militärkupp, och för andra en demokratisk revolution för att störta en auktoritär regering. Anhängare till muslimska brödraskapet på ena sidan, och militären på den andra, gick ut i tusentals för att demonstrera. De möttes av våldsamheter från polisen, men också från andra demonstranter. Det är här filmen utspelar sig.

Diskussionsfrågor

- I bussen sitter människor från olika sidor i konflikten. Vilka drivkrafter har de olika personerna? Finns det någon sida, inklusive polisen/militären, som har mer rätt eller fel än någon annan grupp?
- Arabiska våren var ett snabbt händelseförlopp där människor använde sin rätt att demonstrera för att avsätta ledare som kränkte mänskliga rättigheter. Men hur framgångsrika är sådana revolutioner på lång sikt? Vad krävs för att respekt för mänskliga rättigheter ska byggas in i samhället?

LEVIATHAN

Kolja driver sin bilverkstad intill sitt hus vid stranden till Barents hav, på mark som stadens borgmästare vill ta i besittning. Koljas försök att överklaga, slå tillbaka och stå emot den korrupta makten blir början på en vodkaindränkt tragedi. Leviatan tog hem både en Golden Globe och manuspriset i Cannes.

Genre: Drama
År: 2014
Längd: 2h 21m
Språk: Ryska, svensk text.

SAMTALSUNDERLAG

Direkt efter filmen inleds samtalet med en reflektionsrunda där varje deltagare får möjlighet att prata om filmen generellt med följande frågor som utgångspunkt:

- Vilken känsla har du efter att ha sett filmen?
- Vilken scen eller händelse gjorde starkast intryck på dig?
- Vad var filmens budskap?

Efteråt läser deltagarna följande text tillsammans:

Rätten att få uttrycka sin åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till **ytt- randefrihet** hänger ihop med rätten **föreningsfrihet** - alltså att kunna ingå i grupper tillsammans med vem eller vilka du vill. Individer och grupper har också rätt till **mötesfrihet** - vilket innebär att fritt få delta i fredliga sammankomster och demonstrationer. Tillsammans är dessa rättigheter en helt avgörande förutsättning för att människor ska kunna påverka sina samhällen. I slutändan är det **statens ansvar** att alla människor inom landets gränser kan åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Trots det är det ofta just staten som attackerar dessa rättigheter för att tysta oliktankande och dämpa kritiska röster. Demonstranter, journalister och människorättsförsvarare hotas, förföljs och fängslas för att de fredligt använt sin rätt till yttrandefrihet för att belysa orättvisor, maktmissbruk och korruption. För människor vars fri- och rättigheter begränsas ute på gator och torg ger ett fritt internet och sociala medier viktiga möjligheter att organisera sig, mötas och yttra sina åsikter. Men stater som försöker begränsa det fria ordet använder allt oftare olika verktyg för att övervaka, blockera och censurera även på internet.

Diskussionsfrågor

- Vilka fri- eller rättigheter är mest centrala i filmen? På vilket sätt påverkas Kolja och Lilja av att mänskliga rättigheter inte skyddas och respekteras i landet?
- Vilka möjligheter har huvudpersonen att kunna förändra sin situation och påverka samhället i stort? Hur spelar yttrande-, mötes- och föreningsfrihet in i detta?
- Varför tror ni att det var så viktigt för Kolja och Dima att fortsätta kämpa för sin sak, trots riskerna?

Därefter läser eleverna följande text tillsammans:

Ryssland har förbundit sig att garantera de mänskliga rättigheterna, både genom att skriva under internationella konventioner och i sin egen lagstiftning. Trots det är bristerna stora. Korruptionen som skildras i filmen är utbredd även i verklighetens Ryssland. Medborgarnas möjlighet att utkräva ansvar av korrupta politiker och tjänstemän är begränsad – och ryska myndigheter slår hårt mot oliktankande och människorättsförsvare. Möjligheten för media, journalister och politiska motståndare att yttra sig begränsas och förhindras på olika sätt. Polisen agerar kraftfullt, ofta med våld mot demonstranter, och många grips och döms till oproportionerligt hårda straff i bristfälliga rättegångar, inte sällan för brott de inte begått.

För kritiska röster i Ryssland är internet ett värdefullt verktyg, men staten agerar för att inskränka yttrandefriheten även där. För korrupta makthavare och tjänstemän är begränsningar i yttrandefriheten, tillsammans med bristande demokrati och rättssäkerhet, effektiva verktyg för att försvara sin egen maktposition, och göra det svårt för individer att påverka samhällsutvecklingen.

Diskussionsfrågor

- Vilka skulle tjäna och förlora på om yttrande-, mötes-, och föreningsfriheten respekterades fullt ut i Ryssland? Hur hänger det ihop med korruptionen?
- Var går yttrandefrihetens gränser i ett land som Ryssland? Vilka möjligheter har vanliga människor att påverka samhället?

RED ROSE

En grupp demonstrerande ungdomar jagas upp i en trappuppgång av polisen och kastar sig oinbjudna in i en lägenhet. Det blir början till en rörande och intelligent kärlekshistoria mellan två generationer av oppositionella i Iran, där ungdomlig kamplust skaver mot desillusionerad passivitet.

Genre: Drama

År: 2015

Längd: 1h 27m

Språk: Persiska, svensk text.

SAMTALSUNDERLAG

Direkt efter filmen inleds samtalet med en reflektionsrunda där varje deltagare får möjlighet att prata om filmen generellt med följande frågor som utgångspunkt:

- Vilken känsla har du efter att ha sett filmen?
- Vilken scen eller händelse gjorde starkast intryck på dig?
- Vad var filmens budskap?

Efteråt läser deltagarna följande text tillsammans:

Rätten att få uttrycka sin åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till **ytt- randefrihet** hänger ihop med rätten **föreningsfrihet** - alltså att kunna ingå i grupper tillsammans med vem eller vilka du vill. Individer och grupper har också rätt till **mötesfrihet** - vilket innebär att fritt få delta i fredliga sammankomster och demonstrationer. Tillsammans är dessa rättigheter en helt avgörande förutsättning för att människor ska kunna påverka sina samhällen. I slutändan är det **statens ansvar** att alla människor inom landets gränser kan åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Trots det är det ofta just staten som attackerar dessa rättigheter för att tysta oliktankande och dämpa kritiska röster. Demonstranter, journalister och människorättsförsvarare hotas, förföljs och fängslas för att de fredligt använt sin rätt till yttrandefrihet för att belysa orättvisor, maktmissbruk och korruption. För människor vars fri- och rättigheter begränsas ute på gator och torg ger ett fritt internet och sociala medier viktiga möjligheter att organisera sig, mötas och yttra sina åsikter. Men stater som försöker begränsa det fria ordet använder allt oftare olika verktyg för att övervaka, blockera och censurera även på internet.

Diskussionsfrågor

- Vilka fri- eller rättigheter är mest centrala i filmen? På vilka sätt påverkas Sara och Mr. Amini olika av att mänskliga rättigheter inte skyddas och respekteras i landet?
- Vilka är skillnaderna mellan de båda huvudkaraktärerna? Båda har samma mål, men de tänker och agerar helt annorlunda. Varför? Vilka drivkrafter har de?
- Varför väljer Mr. Amini att förstöra sin flygbiljett och stanna kvar? Var det rätt val att göra?

Därefter läser eleverna följande text tillsammans:

Fram till 1979 var Iran en enpartistat och monarki, styrd av shahen Mohammad Reza Pahlavi. Landet präglades av stora samhällsklyftor och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Motståndare till regeringen och monarkin möttes i omfattande demonstrationer runt om i landet, och shahen störtades. Folkomröstningar 1979 ledde till en ny grundlag och grundandet av en islamisk republik med Ayatollah Khomeini som högste ledare.

Ayatollah Khomeini hade lovat att alla iranier skulle vara fria. Istället tystades meningsmotståndare, bland annat med stöd av den egna paramilitära organisationen "Basij". I dag är det en frivilligpolis som upprätthåller inre säkerhet och förtrycker meningsmotståndare.

Ett nytt hårdfört styre, återigen med kraftiga begränsningar av människors rättigheter, infördes på kort tid. Miljontals människor tvingades fly landet, och tusentals av de som ansågs vara fiender till revolutionen förtrycktes, fängslades och avrättades. I filmen berörs flera av de oroligheter som ägt rum i landet sedan dess. Vi får ta del av Mr. Aminis minnen från 1988 - ett särskilt brutalt år då myndigheterna massavrättade tusentals oliktankande i fängelser runt om i landet.

Anklagelser om valfusk i valet 2009 ledde till massiva demonstrationer och protester som kom att kallas "Gröna vågen". Demonstranter och oppositionella samlades i stora antal i Teheran och över hela landet. Polis och säkerhetsstyrkor använde våld för att skingra människor. Många demonstranter dödades och ännu fler greps och fängslades. Det är här filmen utspelar sig - och vi får ta del av autentiska filmer från protesterna.

I november 2019 utlöste en kraftig ökning av bränslepriserna återigen omfattande fredliga protester mot den sittande regeringen. Protesterna spreds snabbt i hela landet med hjälp av sociala medier och regeringen släckte därför ner hela internet i landet under sex dagar. Polisstyrkor sköt urskillningslöst mot demonstranter i syfte att krossa protesterna och många dödades. Kropparna gömdes undan och anhöriga till de dödade förbjöds att prata om det som hade hänt.

Diskussionsfrågor

- I filmen skildras hur staten slår ner på åsiktsyttringar och fredliga protester. Varför tror ni att yttrandefriheten ses som ett så stort hot i Iran?
- Sara har tillgång till internet och sociala medier på ett sätt som Mr. Amini inte hade på sin tid. Vilken skillnad gör det? Vilka möjligheter ger det regimkritiker i Iran idag? Och på vilka sätt kan yttrandefriheten begränsas på internet?
- På vilka sätt går det att påverka iranska myndigheter och stötta människorättsförsvarare där i dag?

Oscarbelönade Laura Poitras (Citizenfour) fängslande porträtt av WikiLeaks-grundaren Julian Assange berör, upprör och vrider på både hennes egna och Assanges föreställningar om transparens och sanning.

Genre: Dokumentär
År: 2016
Längd: 1h 26m
Språk: Engelska, svensk text.

SAMTALSUNDERLAG

Direkt efter filmen inleds samtalet med en reflektionsrunda där varje deltagare får möjlighet att prata om filmen generellt med följande frågor som utgångspunkt:

- Vilken känsla har du efter att ha sett filmen?
- Vilken scen eller händelse gjorde starkast intryck på dig?
- Vad var filmens budskap?

Efteråt läser deltagarna följande text tillsammans:

Rätten att få uttrycka sin åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Rätten till **ytt- randefrihet** hänger ihop med rätten **föreningsfrihet** - alltså att kunna ingå i grupper tillsammans med vem eller vilka du vill. Individer och grupper har också rätt till **mötesfrihet** - vilket innebär att fritt få delta i fredliga sammankomster och demonstrationer. Tillsammans är dessa rättigheter en helt avgörande förutsättning för att människor ska kunna påverka sina samhällen. I slutändan är det **statens ansvar** att alla människor inom landets gränser kan åtnjuta sina fri- och rättigheter.

Trots det är det ofta just staten som attackerar dessa rättigheter för att tysta oliktänkande och dämpa kritiska röster. Demonstranter, journalister och människorättsförsvarare hotas, förföljs och fängslas för att de fredligt använt sin rätt till yttrandefrihet för att belysa orättvisor, maktmissbruk och korruption. För människor vars fri- och rättigheter begränsas ute på gator och torg ger ett fritt internet och sociala medier viktiga möjligheter att organisera sig, mötas och yttra sina åsikter. Men stater som försöker begränsa det fria ordet använder allt oftare olika verktyg för att övervaka, blockera och censurera även på internet.

Diskussionsfrågor

- Internet är en "infrastruktur som främjar både frihet och kontroll", sägs i filmen. Vad menas med det?
- Är ett helt fritt internet bra eller skadligt? Vem gynnas och missgynnas av fri information? Främjas yttrandefriheten på internet?
- En visselblåsare är en person som sprider ibland hemlig information för att avslöja olagliga förhållanden, till exempel människorättskränkningar. Är det alltid rätt, eller finns det tillfällen när det är fel?

Därefter läser eleverna följande text tillsammans:

I filmen lyfts flera av de stora vinster som ett öppet och fritt internet har inneburit för yttrande-, mötes- och föreningsfriheten. Internet och sociala medier har gett många människorättsförsvarare, journalister och allmänheten möjlighet att utan hinder nå ut till en global publik, omedelbart. Internet ger möjlighet till fri information och debatt i en aldrig tidigare skådad skala. Och möjligheten att snabbt kommunicera och organisera sig via sociala medier ger människor större kraft att påverka. Nya organisationer, som Wikileaks, har bidragit till att synliggöra missförhållanden, människorättskränkningar och brott, när visselblåsare slår larm inifrån.

Men det finns också baksidor. I många länder använder stater olika verktyg för att kontrollera tillgången till internet. Det fria ordet blockeras, och utbytet med människor i andra länder stoppas. Människor och aktiviteter på internet övervakas och spåras in i minsta detalj. Kontroll och övervakning av internet blir då ytterligare ett verktyg för att begränsa människors yttrande-, mötes- och föreningsfrihet.

Samtidigt har ett fåtal företag som dominerar på internet och sociala medier mycket stor makt. Techjättarna samlar in enorma mängder information om människors beteende, preferenser och aktiviteter som används för att anpassa innehåll och annonsering för maximal effekt. Deras affärsmodell går ut på att maximera den tid och aktivitet användarna spenderar på plattformen. Sensationellt och extremt innehåll ger det högsta engagemanget när det gäller klick, likes och delningar, vilket ökar volymen på hat och desinformation. Detta får allvarliga konsekvenser för demokrati och mänskliga rättigheter.

Men informationen de samlar in är också hårdvaluta för dem som vill försöka förutse hur människor kan agera i olika situationer, påverka människors beteende, värderingar och åsikter, och till och med för att påverka hur vi röstar i demokratiska val. Det är också svårt att säkerställa att företag inte kränker mänskliga rättigheter.

Diskussionsfrågor

- Som grundare av Wikileaks hade Julian Assange makt att påverka världen på olika sätt. Kan ni se några fördelar, respektive problem, med detta?
- Wikileaks kritiserades för att de inte skyddade källor när de publicerade sina enorma läckor. Informanter, människorättsförsvarare, ögonvittnen i olika sammanhang blev plötsligt sökbara. Får avslöjanden i allmänhetens tjänst ha ett pris? Hur högt får priset i så fall vara?
- Hur påverkas er syn på Wikileaks av anklagelserna om sexuella övergrepp mot Assange? Och tror ni att Wikileaks framgång varit lika stor om det skett efter #MeToo?
- Vilka stora utmaningar mot yttrandefriheten finns i vår digitala värld? Hur kan vi möta dem?